

R. T.

**"Bibliografia kopernikowska II.
1956-1971", Henryk Baranowski,
Warszawa 1973 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/4, 752-753

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Edward Rosset: *Demografia polska w służbie postępu społecznego 1946—1971*. Warszawa 1973 Instytut Wydawniczy CRZZ ss. 324, nlb. 4.

Książka stanowi podsumowanie dorobku naukowego demografii polskiej w powojennym dwudziestopięcioleciu. Ujęte w sposób syntetyczny studium składa się z następujących części: *Warsztaty badań demograficznych i wykonawcy tych badań, Dorobek badań demograficznych, Aktywa i pasywa polskiej demografii w dobie powojennej*.

Autor omówił najpierw zagadnienia bardziej ogólne jak: potrzeba i znaczenie badań demograficznych, zakres problematyki demograficznej, jej stosunek do innych dyscyplin naukowych czy periodyzacja powojennego dorobku demograficznego; następnie warsztaty pracy demografów — Główny Urząd Statystyczny oraz inne instytucje i katedry, w których jest ona uprawiana. Dalszą część książki wypełnia przedstawienie powojennego dorobku naszej literatury demograficznej i rozwoju poszczególnych gałęzi demografii, kolejne partie m.in. dotyczą: prac typu teoretycznego i metodologicznego, problemów narodowościowych, demografii regionalnej i przestrzennej, procesów migracyjnych, demografii historycznej, antropodemografii i paleodemografii oraz historii demografii. Przedstawione zostały także spisy ludności i różnego rodzaju wydawnictwa demograficzne (czasopismo — „Studia Demograficzne”, słownik demograficzny, podręczniki, bibliografie itp.), konferencje i sympozja naukowe, udział polskich demografów w imprezach międzynarodowych. Książkę zamyka wskazanie braków i niedociągnięć polskiej demografii, omówienie postulatów wysuwanych na przyszłość oraz krótkie wspomnienie o zmarłych zasłużonych przedstawicielach tej dyscypliny lub uczonych w pewien sposób z nią związanych.

Wspomnieć warto, że zasięgiem swoich zainteresowań autor książki objął nie tylko wyniki naukowe badań demograficznych *sensu stricto* lecz także, posiadające poważniejsze znaczenie, prace publicystyczne z tej dziedziny. Uwzględnił również dorobek specjalistów z pokrewnych dyscyplin naukowych. W książce często napotkać można krótkie streszczenia wyników ważniejszych badań demograficznych, zaopatrzona jest ona także w liczne przypisy zawierające wiele cennych informacji bibliograficznych.

Bardzo przydatna — z punktu widzenia historyka — praca prof. Rosseta umożliwia odtworzenie stanu powojennej demografii polskiej na różnych etapach jej rozwoju.

R. T.

Henryk Baranowski: *Bibliografia kopernikowska II. 1956—1971*. Warszawa 1973 Państwowe Wydawnictwo Naukowe ss. 120. Wyd. nauk. Polska Akademia Nauk. Zakład Historii Nauki i Techniki.

Książka rejestrująca wydania prac Mikołaja Kopernika i publikacji o nim z lat 1956—1971, jest kontynuacją — wydanej przed piętnastu laty — *Bibliografii kopernikowskiej za lata 1509—1955*¹. Zasady opracowania materiału pozostały

¹ H. Baranowski: *Bibliografia kopernikowska (I). 1509—1955*. Warszawa 1958 Państwowe Wydawnictwo Naukowe ss. 449, nlb. 2. Wyd. nauk. Polska Akademia Nauk. Komitet Historii Nauki.

w zasadzie bez zmian. Jest ona bibliografią międzynarodową, wykazuje prace samoistne wydawniczo, artykuły z czasopism i prac zbiorowych oraz ważniejsze fragmenty bibliograficzne. Selekcji dokonano wśród artykułów prasowych i notatek popularnych, pomijając te, które nie wnoszą zupełnie nic nowego. Objęto nią również w dość szerokim stopniu — co wydaje się już mniej słuszne — fragmenty bibliograficzne z opracowań z zakresu historii nauki. Układ bibliografii jest systematyczny, niekiedy bardziej rozbudowany w stosunku do części poprzedniej. Część podmiotowa — *Pisma Kopernika* składa się z dwóch działów: *Pisma autentyczne* i *Pisma pseudokopernikowskie*. Część przedmiotowa — *Piśmiennictwo o Koperniku* podzielona została na: działy następujące: *Dział ogólny*, *Opracowania ogólne*, *Bibliografia*, *Twórczość i działalność Kopernika*, *Znaczenie Kopernika*, *Kopernik w literaturze pięknej*, *Kopernik w sztuce*, *Różne formy uczczenia pamięci Kopernika*, *Popularne piśmiennictwo okolicznościowe*. Działy te ulegają dalszemu podziałowi systematycznemu, w ich obrębie (z wyjątkiem kilku poddziałów, w których materiał został uporządkowany alfabetycznie) stosowany jest układ według chronologii wydawniczej.

Opis stosowany w bibliografii jest w zasadzie rejestracyjny, chociaż niekiedy autor uzupełnia niejasne tytuły, podaje zawartość pracy oraz wskazuje na jej powiązania z innymi pozycjami. Tytuły ważniejszych prac polskich podane są także w tłumaczeniu na język angielski, francuski lub niemiecki. Ponadto autor odnotowuje obcojęzyczne streszczenia poszczególnych prac i ich recenzje.

Bibliografię uzupełnia indeks tytułów pism Kopernika oraz skorowidz osobowy. Innym dodatkiem jest aneks zawierający ważniejsze pozycje wydane po roku 1971 oraz errata prostująca niektóre opisy zawarte w poprzedniej części bibliografii i uzupełniająca ją.

R. T.

Alojzy Adam Zdaniukiewicz: *Z zagadnień kultury języka. Teoria — Praktyka — Szkoła*. Warszawa 1973 Państwowe Wydawnictwo Naukowe ss. 221. Z prac Towarzystwa Kultury Języka.

Pierwszy rozdział wymienionej książki (s. 9—29) omawia poglądy kilku wybitnych naszych językoznawców na sprawy poprawności i kultury języka. Jan Baudouin de Courtenay nie poświęcił ani jednej osobnej pracy naukowej tym sprawom, nie uniknął jednak rozważań na temat praktycznych zastosowań językoznawstwa, zagadnienia te poruszył w ośmiu pracach naukowych i broszurze o charakterze publicystycznym. A. A. Zdaniukiewicz najwięcej miejsca poświęcił właśnie tym pracom (s. 9—17). Omówił też poglądy Jana Karłowicza, Stanisława Szobera, Kazimierza Nitscha i Zenona Klemensiewicza oraz Witolda Droszewskiego i Stanisława Urbańczyka.

Z. Br.

Veltījums akadēmikim Jānim Endzelīnam, 1873—1973. Rīgā 1972, ss. 518. Izdevniecība „Zinātne”.

Baltijskie jazyki i ich wzaimosvjazi so slawjanskimi, finno-ugorskimi i gierskimi jazykami. Tiezisy dokladov naucznoj kinfierencii, posvjaszczennoj 100-letiju so dnja roždienija akad. Ja. Endzelina. Riga 1973, Izdatielstwo „Zinatnie” ss. 130.

22 lutego 1973 r. minęło 100 lat od dnia urodzin wybitnego indoeuropeisty, najwybitniejszego językoznawcy łotewskiego, Jānisa Endzelina (zm. 1 VII 1961), profesora językoznawstwa indoeuropejskiego (ze szczególnym uwzględnieniem ję-